

บทบรรณาธิการ เล่ม ๗

คำถาม ผู้ค้าประกันซึ่งยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมจะยกอายุความของลูกหนี้ขึ้นต่อผู้เจ้าหนี้ได้หรือไม่

คำตอบ ผู้ค้าประกันไม่ว่าจะยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมหรือไม่ก็ตาม ก็มีสิทธิตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๙๔ ย่อมยกอายุความขึ้นต่อผู้เจ้าหนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๓/๒๕๕๒ กรมสรรพากรโจทก์รู้ถึงความตายของ อ. แล้ว การที่โจทก์ฟ้อง จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันให้ชำระหนี้ภาษีอากร พันกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงความตายของ อ. สิทธิเรียกร้องของโจทก์ต่อกองมรดกของ อ. จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕๔ วรรคสาม จำเลยในฐานะผู้ค้าประกันย่อมยกข้อต่อสู้ดังกล่าวได้ตามมาตรา ๖๙๔

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓๕๖/๒๕๔๕ การที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ค้าประกันเจ้ามรดกแม้จะยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ก็มีได้ทำให้กลายเป็นลูกหนี้ร่วมเต็มตัวอย่างลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๙๑ แต่เป็นการยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมตามมาตรา ๖๙๑ ซึ่งคงเสียสิทธิเพียงไม่อาจยกข้อต่อสู้ตามมาตรา ๖๘๘, ๖๘๙ และ ๖๙๐ ขึ้นต่อผู้เจ้าหนี้ดังนั้นจำเลยที่ ๒ จึงมีสิทธิตามมาตรา ๖๙๔ ที่จะยกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งเจ้ามรดกผู้เป็นลูกหนี้มีต่อโจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ด้วย แม้จำเลยที่ ๒ จะไม่ได้เป็นทายาทของของเจ้ามรดกผู้เป็นลูกหนี้

(มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๙๕/๒๕๔๐, ๒๔๗/๒๕๔๑, ๒๕๖๙/๒๕๔๑ วินิจฉัยเช่นกัน)

คำถาม สัญญาค้ำประกันที่มีข้อความว่า ผู้ค้าประกันตกลงจะไม่ยกอายุความของลูกหนี้ขึ้นต่อผู้จะมีผลบังคับกันได้ตามกฎหมายหรือไม่

คำตอบ การสละประโยชน์แห่งอายุความโดยลูกหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๒๔ จะเกิดได้เฉพาะเมื่อสิทธิเรียกร้องได้ขาดอายุความลงแล้วเท่านั้น หากลูกหนี้ได้สละประโยชน์แห่งอายุความก่อนที่สิทธิเรียกร้องจะครบกำหนด ข้อตกลงสละประโยชน์เช่นนั้นจะตกเป็นโมฆะ เพราะถือว่าขัดต่อนิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยหากยินยอมให้มีการสละประโยชน์แห่งอายุความก่อนที่สิทธิเรียกร้องนั้นจะครบกำหนดแล้วจะเป็นช่องทางทำให้เจ้าหนี้ได้ประโยชน์โดยการบีบรัดลูกหนี้ให้ทำข้อตกลงเช่นนั้น

ตามคำถามมิใช่เป็นกรณีผู้ค้าประกันตกลงจะไม่ยกอายุความของผู้ค้าประกันเองนั้นเป็นข้อต่อสู้ อันจะถือได้ว่าผู้ค้าประกันสละประโยชน์แห่งอายุความไว้ก่อนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๒๔ ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๑/๒๕๐๓ การที่ผู้ค้าประกันตกลงจะไม่ยกอายุความของลูกหนี้ขึ้นต่อผู้นั้น ไม่ขัดต่อมาตรา ๑๙๑ หรือ ๑๙๒ (ปัจจุบันคือมาตรา ๑๙๓/๑๑ และ ๑๙๓/๒๔) เพราะไม่ใช่อายุความของผู้ค้าประกัน และข้อตกลงนี้ไม่เป็นโมฆะ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๘๕/๒๕๐๕ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ได้พิจารณามาตรา ๖๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ความในมาตรานี้มิได้หมายความว่า จะถือเป็นเด็ดขาดเปลี่ยนแปลงไม่ได้

เสียเลย จะเห็นได้จากการพิจารณาความในมาตรา ๖๔๑ มาเปรียบเทียบแล้วจะเห็นได้ว่า แม้แต่หนี้ซึ่ง ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ก็ยังอาจค้ำประกันได้ในบางกรณี ฉะนั้น ในกรณีที่ผู้ค้ำประกันยอมผูกพันตน ให้รับผิดชอบหนี้ที่ขาดอายุความเรียกร้องจากลูกหนี้จึงอาจจะกระทำได้ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ของประชาชนเพราะอายุความนั้น ถ้าไม่ยกขึ้นต่อสู้ ศาลก็ไม่อาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัย จึงเห็นว่า แม้แต่หนี้ ที่ไม่สมบูรณ์ เพราะสำคัญผิดหรือไร้ความสามารถยังยอมให้ผูกพันผู้ค้ำประกันได้ เพียงแต่ผู้ค้ำประกัน ได้ทราบแล้ว โฉนเรื่องอายุความซึ่งต้องยกขึ้นต่อสู้จึงไม่อาจตกลงไว้ต่อกันได้ก่อนว่าจะสละข้อต่อสู้นี้ กรณีไม่ใช่เป็นการขยายอายุความเพราะอายุความเรียกร้องจากกองมรดกมิได้เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้ให้กู้คงเรียกร้องจากทายาทผู้ตายเมื่อเกิน ๑ ปีแล้วไม่ได้อยู่นั่นเอง เหตุนี้ ผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นจาก ความรับผิดชอบไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๔๘ ๗๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๔๖๗/๒๕๔๔ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๔๘ มิใช่เป็นบทบังคับเด็ดขาดเปลี่ยนแปลงไม่ได้เสียเลย การที่ผู้ค้ำประกันยอมผูกพันตนให้ รับผิดชอบหนี้ที่ขาดอายุความเรียกร้องจากลูกหนี้แล้วจึงอาจจะกระทำได้ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน และมีใช่เป็นการงดใช้หรือขยายอายุความตามมาตรา ๑๙๓/๑๑ การที่จำเลยที่ ๒ ทำสัญญา ค้ำประกันตกลงกับโจทก์ว่า ถ้าผู้ตายเกิน ๑ ปี ผู้ค้ำประกันยอมชำระหนี้ แทนจนครบถ้วน ซึ่งมีความหมายว่า เป็นกรณีที่ผู้ค้ำประกันตกลงจะไม่ยกอายุความของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ มิใช่เป็นกรณีที่ผู้ค้ำประกันตกลงจะ ไม่ยกอายุความของผู้ค้ำประกันเองขึ้นเป็นข้อต่อสู้ อันจะถือได้ว่าผู้ค้ำประกันสละประโยชน์แห่ง อายุความของผู้ค้ำประกันไว้ก่อนตามมาตรา ๑๙๓/๒๔ จึงมีผลบังคับกันได้ตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑๓/๒๕๔๙ จำเลยเป็นผู้ค้ำประกันหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ว. ที่มี ต่อโจทก์ตามสัญญาเช่าแบบลิสซิ่งโดยตกลงสละสิทธิของจำเลยอันมีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา ๖๔๕ จำเลยจึงไม่อาจยกอายุความเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามสัญญาเช่าแบบลิสซิ่งของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ว. ตามมาตรา ๕๖๓ และมาตรา ๑๒๗๒ ขึ้นต่อสู้โจทก์ได้

แต่ถ้าสัญญาค้ำประกันไม่มีข้อความระบุว่าผู้ค้ำประกันยอมสละสิทธิที่จะไม่ยกอายุความ ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ไว้ด้วยโดยชัดแจ้ง แล้วผู้ค้ำประกันคงมีสิทธิยกอายุความของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้ เจ้าหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๕๖/๒๕๔๕ ข้อตกลงในสัญญาค้ำประกันที่ระบุว่า ผู้กู้ไม่ชำระต้นเงิน และดอกเบี้ยให้ผู้ให้กู้ตามสัญญา ผู้กู้ถึงแก่กรรมหรือหนีระงับด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ผู้ค้ำประกันยอม รับผิดชอบชำระหนี้แทนให้ทั้งสิ้น เพียงแต่กำหนดให้ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบแม้ผู้กู้ถึงแก่กรรมหรือหนีระงับ ไปแล้วหรือผู้กู้ไม่ชำระหนี้เท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดรวมไปถึงเรื่องการสละสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้ ไว้ด้วย ดังนั้นผู้ค้ำประกันจึงมีสิทธิยกอายุความมรดกขึ้นต่อสู้ได้เมื่อผู้กู้ถึงแก่กรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๓๗/๒๕๓๘ โจทก์ไม่ได้ฟ้องทายาทของนายตระกูลลูกหนี้ภายใน ๑ ปี นับแต่ทราบถึงความตายของนายตระกูล หนี้รายนี้จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕๔ วรรคสาม การที่โจทก์มาฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีเช่นนี้จำเลย ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหลาย ซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ด้วยดังที่บัญญัติไว้ในประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๙๔ ตามหนังสือสัญญาค้ำประกันเอกสารหมายเลข จ. ๓ ไม่ได้มีข้อความระบุว่า ผู้ค้ำประกันยอมสละสิทธิที่จะไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้แต่ประการใด ข้อตกลงที่ว่า หากนายตระกูลถึงแก่กรรมจำเลยก็จะชำระหนี้แทน ซึ่งโจทก์ถือว่าเป็นข้อตกลงล่วงหน้า นั้น ไม่ใช่ข้อยกเว้นที่จำเลยยอมสละสิทธิที่จะไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้ดังที่โจทก์เข้าใจ จำเลยจึงยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ได้เมื่อคดีโจทก์ขาดอายุความแล้วจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำถาม ในสัญญาจะซื้อขาย คู่สัญญาจะโอนสิทธิของตนให้แก่บุคคลอื่นตามบทบัญญัติเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๑๘/๒๕๔๙ ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยที่ ๑ ทำสัญญาจะซื้อขายดินกับโจทก์ ต่อมาจำเลยที่ ๑ ได้โอนสิทธิตามสัญญาดังกล่าวให้จำเลยที่ ๒ และได้มีการขุดดินไปจนครบถ้วนแล้วแต่โจทก์ยังไม่ได้รับเงินค่าดินอีก ๑,๒๓๒,๖๕๐ บาท

ปัญหาตามฎีกาของจำเลยทั้งสองมีว่า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบตามหนังสือสัญญาจะซื้อขายแก่โจทก์หรือไม่ เห็นว่า ข้อตกลงตามหนังสือโอนสิทธิตามสัญญาซื้อขายดินระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๑ โอนสิทธิและหน้าที่ในการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาจะซื้อขายที่มีอยู่แก่โจทก์ให้แก่จำเลยที่ ๒ มิใช่เป็นแต่เพียงโอนสิทธิเรียกร้องในฐานะเจ้าหนี้ที่มีอยู่แก่โจทก์ ให้จำเลยที่ ๒ เท่านั้น กรณีมิใช่เรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง จึงไม่อาจนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๖ มาใช้บังคับได้ แต่เมื่อปรากฏว่าภายหลังจากจำเลยที่ ๑ โอนสิทธิตามสัญญาดังกล่าวให้จำเลยที่ ๒ แล้ว โจทก์กับจำเลยที่ ๒ ได้ทำข้อตกลงกันตามรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ระบุว่า โจทก์กับจำเลยที่ ๒ ได้ทำสัญญาซื้อขายดินกันซึ่งเป็นดินแปลงเดียวกับที่จำเลยที่ ๑ ทำสัญญาจะซื้อขายจากโจทก์และจำเลยที่ ๒ ได้ขุดดินของโจทก์ไปครบตามสัญญาแล้ว จำเลยที่ ๒ ยังชำระค่าดินให้แก่โจทก์ไม่ครบตามสัญญา จำเลยที่ ๒ ตกลงจะชำระค่าดินดังกล่าวแก่โจทก์และโจทก์กับจำเลยที่ ๒ ก็ได้ลงลายมือชื่อไว้ในรายงานดังกล่าวด้วย จึงถือได้ว่าข้อตกลงตามรายงานประจำวัน เป็นสัญญาที่ทำกันขึ้นระหว่างโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้กับจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นลูกหนี้คนใหม่ เมื่อหนังสือโอนสิทธิตามสัญญาซื้อขายดินระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ ระบุให้จำเลยที่ ๒ จะได้แจ้งเรื่องการโอนสิทธิดังกล่าวไปยังโจทก์ให้ทราบเรื่องและปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายกันต่อไป สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๒ เช่นว่านี้ จึงหาได้ทำโดยขึ้นใจจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นลูกหนี้เดิมไม่ ย่อมมีผลให้เป็นการแปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้โดยทำเป็นสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๒ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๕๐ ซึ่งทำให้หนี้ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ตามสัญญาจะซื้อขายดิน เป็นอันระงับสิ้นไปตามมาตรา ๓๔๙ แล้ว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องให้จำเลยที่ ๑ รับผิดชอบตามสัญญาดังกล่าวได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๙๔/๒๕๔๑ สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างระหว่าง พ. กับจำเลยเป็นสัญญาต่างตอบแทน ทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ กล่าวคือ พ. มีฐานะเป็นเจ้าหนี้ที่จะได้รับโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างจากจำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ในการที่จะต้องโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ พ. ในขณะที่เดียวกัน พ. ก็มีฐานะเป็นลูกหนี้ที่จะต้องชำระหนี้ค่าที่ดินพร้อมสิ่ง

ปลูกสร้างให้แก่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้ค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจาก พ. แม้ว่า พ. จะสามารถโอนสิทธิเรียกร้องในฐานะเจ้าหนี้ให้แก่บุคคลอื่นหรือโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๐๖ วรรคแรก ได้ก็ตาม แต่ พ. ก็ไม่อาจโอนหนี้ให้บุคคลอื่นหรือโจทก์มาเป็นลูกหนี้แทน โดยเพียงแต่ทำเป็นหนังสือ สัญญาระหว่าง พ. กับบุคคลอื่นหรือโจทก์ เนื่องจากการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ ถือเป็น การแปลงหนี้ใหม่ ซึ่งจะต้องมีการทำสัญญากันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๕๐ เมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์ ซึ่งเป็นลูกหนี้คนใหม่ได้ทำสัญญาใหม่กับจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ หนี้ใหม่ยังไม่เกิดขึ้น โจทก์จึงไม่มีนิติสัมพันธ์กับจำเลย ไม่อาจฟ้องบังคับให้จำเลยส่งมอบที่ดินให้โจทก์ได้

อย่างไรก็ดี หากผู้ขายได้ชำระหนี้ส่วนของตนให้แก่ผู้ซื้อเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ขายย่อมอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้อย่างเดียวจึงย่อมโอนสิทธิเรียกร้องให้แก่ผู้รับโอนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๗๔/๒๕๕๑ แม้สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างระหว่าง ส. กับจำเลยจะเป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ กล่าวคือจำเลยมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ที่จะได้รับโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างจาก ส. ซึ่งเป็นลูกหนี้ในการที่จะต้องโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่จำเลย ในขณะที่เดียวกันจำเลยก็มีฐานะเป็นลูกหนี้ที่จะต้องชำระหนี้ค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ ส. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้ค่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างจากจำเลย แต่เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ส. ได้ชำระหนี้ในส่วนของตนให้แก่จำเลยเป็นที่เรียบร้อยแล้วก่อนที่ ส. จะโอนสิทธิเรียกร้องให้แก่โจทก์ การโอนสิทธิเรียกร้องระหว่าง ส. กับโจทก์จึงเป็นการโอนเฉพาะสิทธิเรียกร้องในฐานะเป็นเจ้าหนี้เพียงอย่างเดียว การโอนในลักษณะดังกล่าวนี้เมื่อได้ทำเป็นหนังสือและได้บอกกล่าวการโอนไปยังจำเลยแล้ว ก็ย่อมสมบูรณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๐๖ วรรคแรก จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์

นายประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์
บรรณาธิการ